

Усі вони усуваються редагуванням, оскільки редактор може помітити ці неадекватності. Найскладнішим для редагування є такий тип малопомітних зсувів, які порушують стиль автора оригіналу, не позначаючись на ідеї твору.

1. *Коптілов В.В.* Актуальні теоретичні питання українського художнього перекладу Автореф. дис... докт. філол. наук. – К., 1987. – 40 с. 2. *Кортасар, Хуліо* Продовженість парків / пер. з ісп. Ю. Покальчука // Всесвіт. – 2008. – № 3-4, – С. 106-107. 3. *Мишустина А.А.* Структурные особенности поэтического образа оригинала и перевода (на материале испаноязычной поэзии) Автореф. дис... канд. філол. наук – К., 1985. – 20 с. 4. *Словник української мови.* Том I / За ред. Білодіда І.К. – К.: Наукова думка, 1970. 5. *Ткаченко С.И.* Языковые средства индивидуально-авторской образности и их воссоздание в поэтическом переводе (на материале сонетов Шекспира и их восточнославянских переводов) Автореф. дис... канд. філол. наук – К., 1984. – 20 с. 6. *Чередниченко А.И., П.А. Бех* Лингвистические проблемы воссоздания образа в поэтическом переводе: тексты лекций – К.: КГУ, 1980. – 68 с. 7. *Cortazar, Julio* La continuidad de los parques / [http://www.ciudadseva.com/textos/cuentos/ esp/cortazar/continui.htm](http://www.ciudadseva.com/textos/cuentos/esp/cortazar/continui.htm)

Якубова В.В., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ПОЕТИЧНОГО ОБРАЗУ У ПЕРЕКЛАДІ (на матеріалі творів Ф.Г.Лорки та їх перекладів українською мовою)

У статті висвітлено загальні питання поетичного перекладу, поетичного образу в іспанській поезії та особливості його відтворення українською мовою.

Ключові слова: поетичний переклад, поетичний образ, відтворення, семантичний, синсемантичний образ, мікрообраз, макрообраз.

В статье представлены общие вопросы поэтического перевода, поэтического образа в испанской поэзии и его воспроизведения на украинский язык.

Ключевые слова: поэтический перевод, поэтический образ, воспроизведение, семантический, синсемантический образ, микрообраз, макрообраз.

The article deals with general questions of versification, poetical image in Spanish poetry and peculiarities of its translation into Ukrainian. The

Keywords: versification, poetical image, reproduction, semantic, synsemantic image, micro image, macro image.

У сучасному перекладознавстві все вагомішими стають дослідження, спрямовані на вивчення проблем художнього перекладу шляхом проведення комплексного аналізу

творів. У цьому контексті набувають актуальності проблеми перекладу поезії, як одного з видів художніх творів, та найбільш вагової складової поетичних творів – поетичного образу. Усі ці фактори, а також дослідження засобів відтворення поетичного образу за допомогою саме лексичних та стилістичних ресурсів української мови визначають **актуальність та новизну** статті. **Мета статті** – дослідити та проаналізувати засоби відтворення поетичного образу на різних мовних рівнях. **Об’єкт** дослідження становлять поезії Ф.Г.Лорки та їх переклади українською мовою, **предмет** – відтворення поетичного образу засобами цільової (української) мови. Матеріал статті може бути використаний у теоретичному і практичному аналізі відтворення поетичного образу, що й визначає **теоретичну і практичну цінність** статті.

Поетичне мовлення – мовлення художньої літератури, позначене підвищеною емоційністю та образністю, насичене тропами, стилістичними фігурами, перейняте стилістичною фонікою [Гром’як 1997, 558]. Головною особливістю поетичних творів, з точки зору лінгвістики, є семантична багатозначність та різноманітність тлумачень. Питанням поетичного перекладу займалися вчені української та російської школи перекладу, а саме М.Зеров, О.Чердиченко, П.Бех, Г.Кочур, М.Лукаш, К.Чуковський, В.Сдобніков, С.Гончаренко та ін. За словами останнього, переклад поетичного твору – це переклад поетичного тексту однієї мови за допомогою поетичного тексту мовою перекладу [5]. Це, по суті, новий поетичний твір, адже повністю передає оригінал у будь-якому перекладі неможливо вже хоча б тому, що вихідна і цільова мови завжди є різними.

Відмінність прозового і поетичного твору стосується структури твору загалом, тобто структурна одиниця в прозі – це повністю розгорнута думка, виражена повним реченням, а в поезії структурною одиницею є радше часто вживаний мотив, зазвичай виражений за допомогою образу. Це сприяє зростанню самостійного значення менших, ніж у прозі, уривків, і ослабленню функціональних зв’язків всередині речення. Тому поезія вимагає багато уваги до образу і відчуття слова [Левый 1974, 239-240].

Особливість художньої літератури полягає в тому, що вона є результатом образного пізнання світу. Саме тому, центральним, як в художній літературі загалом, так і в кожному окремому творі зокрема, є поняття образу. Образ – це концепт, спільний для усіх видів мистецтва. В літературі він виражається за допомогою мови. І хоча мова – це лише одна зі складових, що формують образ, головне місце серед них належить слову [Сдобніков 2006, 381-382]. Особливо це стосується поезії, де, через форму твору та внутрішні синтаксичні і семантичні зв’язки, слова особливо взаємодіють між собою і відіграють вирішальну роль у формуванні загальної образності твору. Поетичний образ – це художнє зображення в літературному творі людини, природи або окремих явищ за законами краси. М.Чернишевський писав, що поетичний образ – це повний прояв ідеї [6]. Кожен поетичний твір, з образної точки зору, – це поєднання багатьох образів в один – макрообраз. Ця множинність образів виражається на двох основних рівнях: семантичному та синсемантичному. Таким чином, у поетичному творі виділяють автосемантичні (виражені мовними одиницями у їх прямому значенні, що формуються на лексичному, стилістичному та морфолого – синтаксичному рівнях) та синсемантичні (виражені композиційно, ритмічно, інтонаційно, евфонічно) образи. Відмінність між автосемантичним і синсемантичним образами полягає у способі їх вираження. Проте надзвичайно важ-

ливим є той факт, що у логічному, довершеному поетичному творі ці плани вираження образів (як авто-, так і синсемантичного) мають бути органічно взаємопов'язаними та взаємно обумовленими [Чередниченко, Бех 1980, 7,14,16,41].

У ході відтворення образу цільовою мовою перекладачеві не потрібно вигадувати його (образ), бо за нього це вже зробив автор, відібравши мовні засоби, визначивши композицію тексту, описавши систему взаємодії персонажів. У перекладі треба це все зберегти і відтворити. Просте механічне перенесення таких деталей з однієї мови в іншу може не лише зруйнувати образну систему, а й створити інший образ, що не відповідатиме, або навіть суперечитиме авторській інтенції. Крім того, у цільовій мові може не бути засобів, котрими користувався автор. Все це вимагає ретельного аналізу кожної мовної одиниці твору з боку перекладача, а також дослідження створення образу та пошуку функціональних відповідників у мові перекладу [Сдобников 2006, 389, 391].

Як зазначалося вище, для поетичного твору є дуже важливою взаємодія та взаємна обумовленість двох основних планів вираження образу – автосемантичного та синсемантичного. Головна мета перекладу поетичного твору полягає у відтворенні цього гармонійного поєднання. Але, в той же час, обидва ключові рівні мають бути передані [Чередниченко, Бех 1980, 14,16,41]. Прагнення максимально наблизити відтворення синсемантичного образу до оригінального теж важливе. Це, наприклад, стосується ритмічної схеми першотвору, котра може бути відтворена за допомогою збереження ритму та інтонації в перекладі, за допомогою синтаксичних ресурсів, використання аналогічних систем та характеру римування, але її відтворення – обов'язкова умова. До того ж, ритмічні особливості – одна з рис національної своєрідності [Чередниченко, Бех 1980, 45, 48, 55].

Вдалим для аналізу, з точки зору образності, є вірш Ф.Г.Лорки “Y después” [Lorca 1974, 121] (“І в кінці”) у перекладі М. Лукаша [8].

Los laberintos	Гинуть
que crea el tiempo,	часу лабіринти,
se desvanecen.	стіни рушаються і стелі.
(Sólo queda	(Залишається
el desierto.)	пустеля.)

Ключовим образом цього уривку в іспанській мові є лабіринти часу. Семантика цього образу повністю відтворена в перекладі. Образ пустелі в оригіналі так само передано в перекладі його повним лексичним еквівалентом. Проте, на відміну від іспанського варіанту, в українському перекладі поряд з образом лабіринтів з'являються два нових мікрообрази: стіни і стелі. Ці додаткові елементи в перекладі можна віднести вже до синсемантичного поетичного образу, пояснюючи це тим, що перекладач звернувся до лексичних ресурсів цільової мови з метою компенсації формального (інтонаційного та ритмічного) мікрообразу. Таким чином, перекладач вирішує проблему потенціальної формальної розбіжності між твором вихідної та цільової мов. В цілому, можна сказати, що два ключових рівні поетичного образу – семантичний та синсемантичний взаємопов'язані, а впровадження нових образів у перекладі є цілком виправданим. Отже, в даному випадку спостерігаємо відтворення синсемантичного поетичного образу шляхом впровадження семантичних мікрообразів.

Цікавий випадок можна простежити в перекладі М.Лукаша [9] вірша “Memento” [Lorca 1974, 142].

Cuando yo me muera,
enterradme con mi guitarra
bajo la arena.
Cuando yo me muera,
entre los naranjos
y la hierbabuena.
Cuando yo me muera,
enterradme si queréis
en una veleta.

Коли я помру,
покладіть мене й мою гітару
в піскову труну.
Коли я помру,
поховайте мене в руті-м'яті
в миртовім гаю.
Коли я помру,
прапорцем на дах мене поставте
Коли я помру.

Центральним образом у всьому вірші є образ смерті, тому мікрообрази поезії з ним безпосередньо пов'язані. У першій строфі прослідковуємо еквівалентне образне відтворення, з винятком додавання (в даному випадку конкретизації) образу труни в українському варіанті, що допомогло уникнути буквалізму в перекладі. Більш значну відмінність між образами бачимо в другій строфі. З граматичної точки зору, одразу помітна відсутність присудка в реченні оригіналу і його поява в перекладі. З точки зору лексичних відповідників, розбіжність українського та іспанського варіантів ще більш виразна. В оригіналі твору автор закликає поховати його серед *“apelsinových дерев”* та *“м'яти”*. В перекладі ці два мікрообрази відтворено такими ситуативними відповідниками як *“миртовий гай”* і *“рута-м'ята”*. Відповідник можна вважати частково еквівалентним. Проте *“миртовий гай”* – ситуативний лексичний відповідник, та він не передає мікрообразу оригіналу, що позначається на образності перекладу в цілому. Цей шлях перекладу є досить невинновиправданим, адже це не допомогло так само зберегти син семантичний образ оригіналу.

Інший цікавий приклад аналізу – уривок з поезії “Balcón” [Lorca 1974, 132] (“Балкон”) у перекладі О. Боргардта [7].

Entre la albahaca
y la hierbabuena,
La Lola canta
saetas.
La Lola aquella,
que se miraba
tanto en la alberca.

Серед базиліку
і квіту зілля,
Лола співає
саети.
Та Лола,
що дивиться
вічно до басейну.

Центральним є образ Лоли. Щодо відтворення образу на семантичному рівні, можна зауважити, що воно є відносно еквівалентним, за винятком, хіба що, співвіднесеності лексичних одиниць *“hierbabuena”* (прямим відповідником якого в українській мові є *“м'ята”*) – *“квіт зілля”*. Ця лексична розбіжність (узагальнення в перекладі) зумовлена, імовірно, бажанням перекладача зберегти інтонаційно-ритмічну композицію оригіналу. Варто також звернути увагу на відтворення іспанської реалії *“saeta”* (андалузька пісня), що в перекладі передано шляхом транслітерації, а не описово. Основна увага в цьому уривку падає на граматичні форми першотвору та перекладу. По-перше, в іспанському варіанті дієслово *“mirarse”* (*se miraba*) – зворотнє, тобто його морфологічний переклад українською означає *“дивитися на себе”*. Цю граматичну форму у перекладі передано лексично, адже *“дивитися...до басейну”* у цьому контексті означає *“бачити своє відображення”*, тобто дивитися на себе. Іншим цікавим моментом є відтворення граматичної

категорії часу цього ж присудка. В оригіналі автор вживає минулий час, в якому дієслово набуває семантики тривалої або повторюваної дії в минулому із прислівником “tanto” (“стільки”), а в українському варіанті знаходимо відтворення у теперішньому часі з прислівником “вічно”. Якщо співвіднести ці дієслова першотвору і оригіналу з прислівниками, то, фактично, ці граматичні форми можна вважати відносними, або частковими, еквівалентами, бо їх загальна семантика буде збігатися, хоча й у різних часових площинах. Синсемантичний поетичний образ у конкретному уривку відтворено максимально близько до оригінального.

Отже, поетичний переклад – чи не найскладніший і, водночас, один з найцікавіших видів перекладу. Головна відмінність між прозою та поезією полягає в образній та загальній структурі, у синтаксисі і побудові речень. Поняття образу є центральним як в художній літературі, так і в кожному окремому творі. Образ в поезії є більш важливим, ніж у прозових творах. Образна система поезії представлена макрообразом – поєднанням багатьох образів у одному, загальному. Поетичний образ виявляється на двох основних рівнях – семантичному та синсемантичному. Відтворення образної структури поетичного твору є складним завданням, що зумовлено особливістю композиції поезії, а також розбіжностями у мові оригіналу та перекладу. Головним завданням перекладача, що працює з поетичним твором, має стати максимально близьке до оригіналу відтворення поетичного твору, що полягає у відтворенні образності (як найбільш інформативної складової твору) на семантичному і синсемантичному рівнях. У ході практичного аналізу оригіналів поетичних творів та їх перекладів було виявлено, що: 1) семантичний поетичний образ зазвичай відтворюється за допомогою лексичних засобів; 2) синсемантичний поетичний образ може відтворюватися лексично, з метою компенсації формальних інтонаційно-ритмічних розбіжностей в оригіналі та перекладі; 3) семантика певних граматичних форм може у перекладі поетичного образу передаватися лексично; 4) загальна контекстуальна семантика різних граматичних часових форм стосовно поетичного образу може співвідноситися в оригіналі та перекладі.

1. *Гром'як Р.Т., Ковалів Ю.І. та ін. Літературознавчий словник – довідник.* – К.: ВЦ “Академія”, 1997. – 752 с. 2. *Левый Иржи.* Искусство перевода. Перевод с чешского и предисловие В. Госсельса. – М.: “Парус”, 1974. 3. *Сдобников В.В.* Теория перевода (ученик для студентов лингвистических вузов и факультетов иностранных языков). – М.: АСТ Восток – Запад, 2006. – 448 с. 4. *Чередниченко А.И., Бех П.А.* Лингвистические проблемы воссоздания образа в поэтическом переводе. Тексты лекций. – К.: КГУ, 1980. 5. *С.Ф. Гончаренко.* Поэтический перевод и перевод поэзии: константы и вариативность. URL <http://orus.slavica.org/node/1734> (3 марта 2006). 6. *Фундаментальная электронная библиотека Русская литература и фольклор.* URL <http://feb-web.ru/feb/kps/kps-abc/kps/kps-1781.htm>.

Джерела ілюстративного матеріалу

7. *Боргардт О.* (переклад з іспанської). Балкон. (Тексти надано RASTAUKRAINA). URL http://aelib.org.ua/texts/garcia_lorca_poetry_ua.htm#2-01. 8. *Лукаш М.* (Переклад). І в кінці. Джерело: 3 книги: Від Бокаччо до Аполлінера /Переклади/ К.: Дніпро, 1990 URL

<http://ukrlib.com/77.html>. 9. Лукаш М. Memento. (переклад з іспанської) (Тексти надано RASTAUKRAINA) URL http://aelib.org.ua/texts/garcia_lorca_poetry_ua.htm#2-01. 10. *Lorca Federico Garsia. Lorca por Lorca. La Habana: Editorial de Arte y Literatura, 1974.*

*Предій Ю.Д., асист.,
ЧНУ ім. Ю.Федьковича*

ТИПИ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ У ДИСКУРСІ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ОГолошень

Стаття, що пропонується до розгляду, присвячена дослідженню мовленнєвих актів у дискурсі англомовних текстів оголошень. Тексти оголошень розглянуто із урахуванням специфіки їх реалізації у віртуальному середовищі мережі Інтернет. Шляхом частотного, кількісного та якісного аналізу корпусу текстів оголошень визначено переважаючі типи мовленнєвих актів – констативів, згідно класифікації Г.Г.Почепцова.

Ключові слова: прагматика, мовленнєвий акт, дискурс, іллокуція, перлокутивний ефект.

Работа, которая предлагается к рассмотрению, посвящена изучению особенностей дискурса англоязычных объявлений. Тексты объявлений рассмотрены с учётом особенностей среды реализации – сети Интернет. Методами частотного, количественного и качественного анализа корпуса текстов объявлений определены основные типы языковых актов – констативов, в соответствии с классификацией Г.Г.Почепцова.

Ключевые слова: прагматика, речевой акт, дискурс, иллокуция, перлокутивный эффект.

The article under study deals with the peculiarities of Anglophone classified ads based upon texts from electronic mass-media. Texts are viewed according to the peculiarities of surrounding hypertext background. Applying methods of frequency analysis, quantitative and qualitative analyses the basic types of speech acts were defined. According to G.Potcheptsov classification they are constatives.

Key words: pragmatics, speech act, discourse, illocution, perlocutive effect.

Прагматика як міжнаукова галузь знань, що вивчає соціокультурні, ситуативно-поведінкові, статусні, психологічні, когнітивні й мовні чинники взаємодії суб'єктів [Селіванова 2006, 484] – (комунікації – примітка наша Ю.П.) продовжує привертати увагу науковців-гуманітаріїв. Досліджено, зокрема, відхилення у дискурсі у філософсько-методологічному аспекті [Боровицька 1998].

Прагматичне дослідження мови засобів масової комунікації здійснено у різноманітних напрямках. Наукові розвідки стосуються окремих типів текстів, синтаксичних кон-